

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สภาพปัญหาและวัตถุประสงค์

การเดินทางระหว่างประเทศถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการค้าในโลกปัจจุบัน เนื่องจากการขนส่งสินค้ามากกว่า 90% ถูกขนส่งโดยทางเรือ และการขยายตัวของกิจการเดินเรือทางทะเลที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ก็ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมทางทะเลทั่วโลกประสบภาวะวิกฤต เนื่องจากในปัจจุบันนี้เรือแต่ละลำจะมีถังอับเฉาไว้บรรจุน้ำอับเฉาเพื่อใช้รักษาสมดุลในการเคลื่อนที่ของเรือเพื่อความปลอดภัยในการเดินทาง การสูบน้ำอับเฉาและถ่ายน้ำอับเฉาและสะดวกต่อการปรับเปลี่ยนปริมาณตามความต้องการ และไม่เสียเวลาในการเคลื่อนย้ายด้วย โดยน้ำจะถูกดูดขึ้นมาตามท่อที่ติดอยู่ใต้ท้องเรือเข้าสู่แทงก์อับเฉาที่อยู่ในลำเรือ และนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง น้ำทะเลถูกนำมาใช้เป็นอับเฉาเรืออย่างแพร่หลาย

เนื่องจากในน้ำทะเลมีสิ่งมีชีวิตปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก และการนำน้ำทะเลมาเป็นอับเฉา ถังสมดุลของเรือจะต้องใช้ปริมาณมหาศาล เป็นจำนวนหลายร้อยล้านลิตรหรืออาจมากกว่า 100,000 ตัน ขึ้นอยู่กับขนาดของเรือแต่ละลำ ซึ่งในแต่ละปีจะมีน้ำอับเฉาที่ส่งข้ามไปทั่วโลกโดยประมาณถึง 10,000 ล้านตัน โดยเมื่อมีการดูดน้ำทะเลเข้าสู่ถังอับเฉาจึงทำให้มีสิ่งมีชีวิตในท้องทะเลติดขึ้นมาด้วย ซึ่งปรากฏข้อมูลว่าจำนวนชนิดพันธุ์สัตว์และพืชที่ถูกนำมาพร้อมกับน้ำอับเฉานั้นโดยประมาณมีถึง 3,000 ชนิดต่อวัน ชนิดพันธุ์สัตว์และพืชเหล่านี้จะถูกดูดติดมากับน้ำอับเฉาจากทะเลหนึ่งไปปล่อยถ่ายยังอีกทะเลหนึ่ง ชนิดพันธุ์สัตว์และพืชที่ถูกปล่อยสู่ระบบนิเวศใหม่จะกลายเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และหากปัจจัยในการดำรงชีวิตเอื้ออำนวย ประกอบกับความสามรถในการปรับตัวและความทนทานของพวกมัน ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นนี้จะกลายเป็นชนิดพันธุ์ที่รุกรานและคุกคามต่อระบบนิเวศใหม่

ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ติดมากับการเดินทางข้ามมหาสมุทรโดยมากับน้ำอับเฉาของเรือได้สร้างปัญหาอย่างหนักต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล สาธารณสมบัติ และสุขอนามัยของมนุษย์ ซึ่งไม่เหมือนกับปัญหาน้ำมันรั่วและมลภาวะจากเรือในรูปแบบอื่นๆ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นเหล่านี้ไม่สามารถทำความสะอาดหรือถูกดูดเข้าไปในมหาสมุทร เมื่อสิ่งมีชีวิตถูกนำเข้ามาจะไม่สามารถกำจัดได้ง่าย โดยจะค่อยๆ ทวีความรุนแรงขึ้น

การตระหนักถึงปัญหาการคุกคามของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ติดมากับน้ำอับเฉานั้นได้ปรากฏเพิ่มมากขึ้น จากการที่คณะกรรมการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเล (Marine Environment Protection Committee (MEPC)) ภายใต้การดำเนินงานขององค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (IMO) ได้พัฒนาแนวทาง (Guideline) และให้การรับรองอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการควบคุมและการจัดการน้ำอับเฉาเรือและตะกอนปี ค.ศ. 2004 (International Convention for Control and Management of Ships' Ballast Water and Sediments, 2004) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 สำหรับเป็นกรอบการดำเนินงานในการจัดการน้ำอับเฉาเรืออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดมาตรการต่างๆ ทั้งการเปลี่ยนถ่ายน้ำอับเฉา เทคโนโลยีการบำบัดน้ำอับเฉาบนเรือ การจัดเตรียมอุปกรณ์รองรับน้ำอับเฉาที่ท่าเรือ เป็นต้น

เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน อีกทั้งประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (IMO) จึงควรให้ความสนใจและพิจารณาถึงสาระสำคัญของอนุสัญญานี้

1.2 สมมติฐานการศึกษา

การควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษทางทะเลจากเรือ ซึ่งเป็นผลจากการเข้ามาของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เป็นอันตรายซึ่งติดมากับน้ำอับเฉาของเรือ เป็นสิ่งที่สามารถทำได้โดยการวางมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม ซึ่งมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่เพียงพอ และสมควรต้องได้รับการแก้ไข ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว โดยควรต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐาน กฎเกณฑ์ที่นานาประเทศยอมรับและนำไปใช้ร่วมกัน เพราะภาวะมลพิษในทะเลเป็นหายนะของมวลมนุษยชาติ และทำให้เกิดความเสื่อมประโยชน์จากการใช้ทะเลร่วมกันของนานาประเทศ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1. ศึกษาหลักเกณฑ์ การป้องกัน ควบคุมและจัดการน้ำอับเฉาเรือ เพื่อป้องกัน ลด และกำจัดความเสี่ยงจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ติดมากับน้ำอับเฉาเรือ ที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการควบคุมและการจัดการน้ำอับเฉาเรือและตะกอนปี ค.ศ. 2004 (International Convention for Control and Management of Ships' Ballast Water and Sediments 2004) ใน

ลักษณะของการนำมาใช้เพื่อควบคุม และจัดการน้ำอับเฉาเรือในประเทศไทย กับกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันว่าเพียงพอในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาหรือไม่

2. ศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการควบคุมและการจัดการน้ำอับเฉาเรือและตะกอนปี ค.ศ. 2004 ผลดี และผลเสียจากการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาและแนวทางกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการกับน้ำอับเฉาเรือและตะกอน

1.4 วิธีการศึกษาวิจัย

วิธีการในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาจากเอกสารที่เป็นหนังสือตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ การสัมภาษณ์ เว็บไซต์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำอับเฉา และเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับประเด็นในการศึกษาเปรียบเทียบทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาและสาระสำคัญของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการควบคุมและการจัดการน้ำอับเฉาเรือและตะกอนปี ค.ศ. 2004 (International Convention for Control and Management of Ships' Ballast Water and Sediments, 2004)
2. เพื่อทราบถึงพันธกรณีหน้าที่ของรัฐภาคีตามอนุสัญญา ซึ่งอาจมีฐานะเป็นรัฐเจ้าของธง รัฐชายฝั่ง และรัฐท่าเรือที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา
3. เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและผลที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา และวิเคราะห์ว่าประเทศไทยสมควรที่จะเข้าเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาหรือไม่ หากประเทศไทยประสงค์ที่จะเข้าเป็นภาคีจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีในอนุสัญญาอย่างไร